Sprawozdanie z Międzynarodowego Dnia Archiwów w Muzeum Sali BHP Stoczni Gdańskiej poświęconego 30. rocznicy III pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski w 1987 roku

9 czerwca 2017 roku odbyła się kolejna edycja Międzynarodowego Dnia Archiwów – święta archiwistów, które zostało ustanowione podczas 16. Międzynarodowego Kongresu Archiwów w 2008 roku w Kuala Lumpur (Malezja) na pamiątkę utworzenia Międzynarodowej Rady Archiwów w 1948 r. będącej pod auspicjami UNESCO. Jego obchody mają na celu m. in. rozwój i ułatwienie dostępu do światowych zasobów archiwalnych. Tego dnia archiwa na całym świecie przypominać mają o swojej misji i znaczeniu dla zbiorowej pamięci narodów i społeczeństw.

Zgodnie z tymi założeniami Archiwum Komisji Krajowej wspólnie z Archiwum Państwowym w Gdańsku postanowiło wypromować kolejne materiały archiwalne zgromadzone w swoich zasobach. W ubiegłym roku przedsięwzięcie zostało poświęcone *Pomnikowi Poległych Stoczniowców 1970 roku w Gdańsku w materiałach obu wymienionych archiwów.* W tym roku tematem przewodnim były archiwalia i pamiątki dotyczące III pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski w 1987 r., w 30. rocznicę tego wydarzenia. Wymienione powyżej instytucje zachęciły do współpracy także Gdański Oddział Instytutu Pamięci Narodowej oraz Video Studio Gdańsk, które również posiadają w swoich zbiorach materiały dokumentujące wizytę papieża w Polsce w 1987 roku. Dzięki gościnności Fundacji Promocji Solidarności spotkanie z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów mogło odbyć się w Muzeum Sali BHP Stoczni Gdańskiej. Zaangażowani w organizację imprezy byli ponadto członkowie Gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Impreza rozpoczęła się o godzinie 11. Imprezę rozpoczął i moderował Janusz Klemens, nauczyciel historii VII Liceum Ogólnokształcącego im. Józefa Wybickiego w Gdańsku. Historyk scharakteryzował pracę archiwistów i przedstawił funkcje archiwów, następnie krótko omówił cel, przebieg i skutki pobytu papieża Jana Pawła II w Trójmieście.

Pierwsze z trzech zaplanowanych w programie wystąpień rozpoczęli przedstawiciele Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku – Elżbieta Strehlau oraz

Sławomir Formella prezentując „Sprawę obiektową ZORZA II jako źródło do badań nad przebiegiem wizyty Jana Pawła II w Trójmieście”. Celem Operacji „Zorza II” była „ochrona operacyjna” pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski w 1987 roku. Plan Działań SB powstał w MSW już na przełomie roku 1986 i 1987. Odbiciem centralnym tej operacji były jej regionalne odpowiedniki tworzone przez wojewódzkie urzędy spraw wewnętrznych. Taki regionalny plan „Zorzy II” stworzono również w Gdańsku w lutym 1987 roku. Podczas prezentacji pracownicy IPN zaprezentowali i skomentowali dokumenty dotyczące tej operacji, a zgromadzone w Archiwum IPN.

Następnie o zbiorach dotyczących pielgrzymki z 1987 roku opowiadał Marcin Kurr, kierownik Oddziału III Ewidencji, informacji, udostępniania i popularyzacji materiałów archiwalnych Archiwum Państwowego w Gdańsku. Tytuł jego wystąpienia brzmiał „Ojciec Święty Jan Paweł II w Trójmieście”. W swoim wystąpieniu omówił i zaprezentował materiały z akt Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Archiwalia te reprezentowały „partyjną stronę” pielgrzymki papieża do Trójmiasta w 1987 roku. Były to m. in. instruktaż przygotowany przez Wydział Propagandy KW PZPR w Gdańsku dla podległych partii narzędzi propagandowych (prasy, radia, telewizji), notatka służbowa z jednego ze spotkań roboczych państwowo-kościelnego zespołu do spraw wizyty papieża, koncepcje plakatów oraz haseł partyjno-państwowych witających Jana Pawła II oraz opracowania i teleksy z instancji podstawowych PZPR do KW PZPR.

W prezentacji przedstawiciela Archiwum Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” (Kamil Kaliszuk) ukazana została różnorodność materiałów archiwalnych, jaka powstawała w związku z organizacją i przebiegiem III pielgrzymki Jana Pawła II do Polski. Archiwista Komisji Krajowej zaprezentował materiały II Krajowego Kongresu Eucharystycznego zgromadzone w spuściźnie ks. prałata Hilarego Jastaka, liczne zdjęcia z kolekcji fotografii Archiwum Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, zbiór prasy i bibuły, kalendarze, znaczki pocztowe, znaczki wpinane do ubrań, pamiątkowy medal. Odwołał się także do licznej literatury opisującej to ważne wydarzenie w dziejach Polski.

Po wygłoszonych referatach reprezentujący Video Studio Gdańsk Jacek Borzych opowiedział także o zbiorze filmów dotyczących pielgrzymki papieża z 1987 roku, zgromadzonych przez Fundację Video Studio Gdańsk oraz zapowiedział prezentację filmu pt. „O nas i za nas” – kroniki filmowej z III pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski. Następnie poprowadził dyskusję, w której zadawano pytania referentom dotyczące ich

wystąpień, a zwłaszcza badań nad prezentowanymi tematami i materiałów archiwalnych znajdujących się w zasobach archiwalnych, które reprezentują.

Po dyskusji przewodnik Jarosław Żurawiński reprezentujący Fundację Promocji Solidarności oprowadził uczestników Międzynarodowego Dnia Archiwów po Sali BHP, w której specjalnie na święto archiwistów wystawiono oryginalne materiały archiwalne i pamiątki dotyczące papieskiej wizyty w Polsce w czerwcu 1987 roku. Wśród eksponatów znalazły się m.in. dokumenty II Kongresu Eucharystycznego, liczne fotografie serwisy prasowe i bibuła, transparenty, znaczki pocztowe, znaczki wpinane do ubrań, kalendarze, płyta winylowa z nagraniami dźwiękowymi Archiwum Episkopatu Polski pt. „O Was i za Was" z nagraniem Mszy św. w Gdańsku – Zaspie z 12 czerwca 1987 roku czy pamiątkowy medal. Po prezentacji materiałów archiwalnych zaprezentowano fragmenty kroniki filmowej z pobytu papieża Jana Pawła II, przegranej (zdigitalizowanej) z kasety VHS pt. „O nas i za nas", zrealizowanej przez Dział Dokumentacji Diecezjalnej Video Gdańsk w czerwcu 1987 roku.

Wstęp na to wydarzenie był bezpłatny. Poprzedziło je rozwieszenie plakatów i wysyłka zaproszeń do osób związanych z archiwistyką i Kościołem. Wydarzenie było promowane na stronach internetowych wielu instytucji, m.in. Komisji Krajowej i Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność", Archiwum Państwowego w Gdańsku, Gdańskiego Oddziału IPN, Gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, na portalu społecznościowym Facebook oraz w internetowym biuletynie IBIS Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność". Relację z Międzynarodowego Dnia Archiwów w Muzeum Sali BHP Stoczni Gdańskiej przeprowadziło Radio Gdańsk.

Łukasz Grochowski
archiwista Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność"
wiceprezes Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Gdańsku